

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ВНЗ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ

Андрейчук Станіслав Казимирович

Національний університет «Львівська політехніка»

79013, вул. Ген. Чупринки, 130, м. Львів, Україна, A_Stanislav@ukr.net

Створенню інноваційної інфраструктури перешкоджає низка проблем, ключовими з яких є розпорошення і дублювання управлінських функцій, у тому числі й в освітянському просторі. Також те, що у сучасному глобалізованому світі бурхливо змінюється характер взаємовідносин людей з органами влади, модернізуються процедури управлінських дій, з'являються нові засоби глобального зв'язку. Все це в сукупності приводить до виникнення концептуально нових тенденцій функціонування вітчизняної системи державного управління в цілому та управління вищою освітою зокрема.

Під впливом інноваційного розвитку суспільства та потреб, що супроводжують ці зміни, формуються і нові вимоги до концепцій розвитку знань. На початку XXI століття процес створення та нагромадження нових знань привів їх до переходу в якісно новий стан: знання стали самостійною продуктивною силою. Сучасна „нова освіта” представляє виробництво і використання нових знань, перетворення їх на повноцінний фактор виробництва, який відіграє провідну роль у системі факторів. Європа давно вже запропонувала нову стратегію розвитку. Її суть зводиться до підвищення конкурентоспроможності європейського ринку товарів і послуг, істотного збільшення кількості інтелектуально-наповнених робочих місць за рахунок гармонізованого розвитку трьох вершин так званого „трикутника знань”, а саме – освіти, наукових досліджень та інновацій.

Відомі вітчизняні науковці та практики, зокрема В.М. Геєць [1], О.А. Грیشнова [2], Б.М. Данилишин [3], Д.І. Дзвінчук [4, 5], Г.А. Дмитренко [6], І.С. Каленюк [7], досить детально досліджили теоретичні й методологічні основи стосовно стратегічного менеджменту в системі вищої освіти, теорії людського капіталу та розвитку приватного сектору на ринку освітніх послуг. У працях вітчизняних вчених Г. Щокіна [8] і В. Юхименка [9] проведено науковий аналіз функціонування галузей невиробничої (соціальної) сфери, у тому числі й освітньої, розкрито основні аспекти з організації безперервної фахової освіти, економічного регулювання сфери платних освітніх послуг та розвитку їх ринку в цілому. Проте більшість досліджень вітчизняних та західних вчених акцентує увагу лише на конкретній вартісній оцінці інвестиційного ефекту освіти, що віддзеркалює процеси зростання заробітної плати та національного доходу. Але у третьому тисячолітті проблеми вищої освіти, зокрема управління цією сферою, стали особливо актуальними, оскільки необхідність своєчасного реагування на виклики часу вимагає модернізації управління освітою.

На жаль, сьогодні створенню інноваційної інфраструктури перешкоджає низка проблем, ключовою з яких є розпорошення і дублювання управлінських функцій, у тому числі й в освітянському просторі. В умовах постійних змін в економічній і політичній сферах успішна діяльність вищих навчальних закладів неможлива без реалізації продуманої системи управління, заснованої на стратегічному й оперативному плануванні. Тобто, для послаблення негативних наслідків світової економічної кризи господарська діяльність ВНЗ має бути прогнозованою і ґрунтуватися як на довгострокових планах економічного й соціального розвитку (бізнес-планах), з одного боку, так і на самостійних планах формування і використання інтелектуального та фінансового капіталу – з іншого.

Важливо також зазначити, що у сучасному глобалізованому світі бурхливо змінюється характер взаємовідносин людей з органами влади, модернізуються

процедури управлінських дій, з'являються нові засоби глобального зв'язку. Все це в сукупності приводить до виникнення концептуально нових тенденцій функціонування вітчизняної системи державного управління в цілому та управління вищою освітою зокрема. Мова йде як про прийняті в попередні роки ряду законодавчих актів по реформуванню управління вищою освітою (Державною національною програмою „Освіта” (Україна XXI століття) [10, с. 7], Національній доктрині розвитку освіти в Україні [11], Концепція державної програми розвитку освіти на 2006-2010 роки [10, с. 8]), так і про новий Закон України "Про вищу освіту"», який прийнятий зовсім недавно [12], а також про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021р. [13].

Варто, на наш погляд, зазначити, що реалізація задекларованих концептуальних положень у вище наведених законодавчих актах, вимагає створення належних правових, соціально-економічних, матеріально-технічних та фінансових умов у сфері освітніх послуг, а саме:

- формування необхідної нормативно-правової бази;
- розробка науково-обгрунтованої методики визначення загальнодержавних та регіональних потреб кадрового забезпечення;
- упорядкування та оптимізація мережі закладів вищої освіти, поєднавши галузевий принцип її організації з широкою міжгалузевою й регіональною кооперацією та з урахуванням соціально-економічного розвитку країни;
- сформування нового механізму фінансування закладів вищої освіти відповідно до принципу автономії, передбачивши при необхідності внесення змін до чинного законодавства;
- визначення конкретних цільових функцій органів державного управління в умовах глобалізації та інноваційного розвитку держави;
- запровадження гнучкої і динамічної системи державного управління діяльністю освітніх закладів на основі інформаційно-інноваційних технологій;
- оперативне вивчення ринку праці, додаткових джерел фінансування;
- формування освітніх програм навчання в системі вищої освіти відповідно до європейських стандартів підготовки фахівців за різними освітньо-кваліфікаційними рівнями, освітньо-професійними та професійними програмами на основі прогнозування розвитку суспільства;
- проведення аналізу сучасного стану інформаційно-матеріальної бази закладів вищої освіти та привести її у відповідність до нових вимог їх діяльності;
- стимулювання до здійснення фундаментальних, пошукових та прикладних наукових досліджень з прогнозування та забезпечення розвитку окремих галузей, удосконалення системи вищої освіти протягом всієї професійної діяльності громадян.

Отже, підсумовуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що сьогодення змінює стратегічне бачення ролі та місця державного управління сферою вищої освіти та виробництва знань у суспільстві. Кожна із складових діяльності держави – економічна, політична, екологічна, інформаційна та інші – потребують висококваліфікованих спеціалістів, якість підготовки яких безпосередньо залежить від конструктивних впливів на становлення освітньої парадигми, керівництво якою здійснюється через державну освітню політику.

Література

1. Геєць В.М. Нестабільність та економічне зростання/ В.М. Геєць – К.: Ін-т економічного прогнозування, 2000. – 344 с.
2. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки/ О.А. Грішнова - К.: Знання, 2000. - 254 с.
3. Данилишин Б., Культурно-освітня сфера як соціальна база підтримки ринкової трансформації в Україні/ Б.Данилишин, В. Куценко – К.: НАНУ, Рада по вивченню продуктивних сил України, 1999. - 123 с.

4. Дзвінчук Д.І. Освіта в історико-філософському вимірі: тенденції розвитку та управління: монографія / Д.І.Дзвінчук. – К.: Нічлава, 2006. – 378 с.
5. Дзвінчук Д.І. Розвиток суспільства та освіти: історико-філософський аналіз: монографія/ Д.І. Дзвінчук. – Івано-Франківськ: Вид-во Лілея-НВ, 2006. – 156 с.
6. Дмитренко Г. Стратегический менеджмент в системе образования/ Г. Дмитренко – К.: МАУП, 1999. - 176с.
7. Коваленко В. П. Удосконалення механізму державного управління післядипломною освітою в Україні: дис. канд. наук з держ. управління: 25.00.02 / В.П. Коваленко. – Донецький держ. ун-т управління. - Донецьк, 2006.
8. Щенников С.Ю. Реинжиниринг бизнес-процессов: экспертное моделирование, управление, планирование и оценка / С.Ю. Щенников. – М. : „Ось-89”, 2004. – 288 с.
9. Davenport T. Process Innovation: Reengineering Work through Information Tecnology. – Boston: Harvard Business School Press, 1993.
- 10.Крисюк С.В. Державне управління освітою : навч. посіб. для слухачів, асп., докторантів спец. „Державне управління освітою” / С.В. Крисюк. – К. : НАДУ, 2009. – 220 с.
11. Національна доктрина розвитку освіти. – К. : Парламент, 2004. – С. 279-294.
- 12.Закон України "Про вищу освіту" – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/law/2235/>.
- 13.Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf.

ОСВІТНІЙ ОКРУГ ЯК ФОРМА САМОВРЯДУВАННЯ ТА КООПЕРАЦІЇ В ОСВІТІ

Андрюшко Тетяна Володимирівна, Задорожна-Княгницька Леніна Вікторівна
 Маріупольський державний університет
 87500 пр. Леніна, 89а, м. Маріуполь, Україна, Supertanya0@mail.ru

Розкрито сутність діяльності освітнього округу як особливого територіального утворення та форми самоврядування в освіті. Дано характеристику його завданням та функціям.

Сучасний стан розбудови освітянського простору призвів до виникнення територіальних структурних утворень – освітніх округів як форми самоврядування та кооперації в освіті та найбільш оптимальної на даний момент моделі профільної освіти.

Відповідно до чинного Положення про освітній округ (2010 р.) основні завданнями освітніх округів полягають у: забезпеченні єдиного підходу з питань реалізації державної політики в галузі освіти, конституційних прав громадян на освіту, державних стандартів різних рівнів освіти; забезпеченні єдиного освітнього простору у межах округу; раціональному використанні творчого потенціалу педагогічних працівників; створенні належних умов для навчання обдарованих учнів; координації навчально-виховного процесу в усіх суб'єктах округу; забезпеченні реалізації допрофільної підготовки та профільного навчання; раціональному використанні навчально-методичної літератури, матеріально-технічної бази суб'єктів округу, її зміцненні та модернізації; впровадженні в навчально-виховний процес сучасних навчальних та виховних технологій.